

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	3
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	4
3.1 Probleemstelling en doelen	4
3.2 Besluitvorming	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	5
4.1 Ontwikkeling van alternatieven	5
4.2 Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)	6
4.3 Nulalternatief	6
4.4 Nul-plusalternatief	6
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTW. EN MILIEUGEVOLGEN.....	7
5.1 Beschrijving studiegebied	7
5.2 Algemene richtlijnen	7
5.3 Te beschrijven aspecten	8
5-3.1 Mobiliteit	8
5-3.2 Geluid en trillingen	8
5-3.3 Lucht	8
5-3.4 Verkeersveiligheid	8
5-3.5 Waterhuishouding en natuur	8
5-3.6 Landschap en cultuurhistorie	9
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	9
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	9
8. EVALUATIEPROGRAMMA	10
9. VORM EN PRESENTATIE	10
10. SAMENVATTING VAN HET MER	10
STRUCTUURSCHEMA GROENE RUIMTE (SGR)	12

BIJLAGEN

1. Projectgegevens
2. Natuurbeleid: beschermingsregels
3. Lijst van inspraakreacties en adviezen
4. Inspraaknota

1205-4g (2e)

**planstudie/tracé-MER
N261
Tilburg-Waalwijk**

Richtlijnen

**Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
(gedelegeerd bevoegd gezag)
Januari 2002**

1. INLEIDING

De provincie Noord-Brabant heeft het voornemen een aantal knelpunten op en rond de N261 Tilburg – Waalwijk integraal aan te pakken. Het gaat om het verbeteren van de bereikbaarheid van de N261, het terugdringen van verkeersoverlast in Loon op Zand en het ontsnipperen van de natuur.

Eén of meerdere potentiële activiteiten behorend bij het voornemen zijn m.e.r.-plichtig. De provincie Noord-Brabant heeft er voor gekozen een milieueffectrapportage (m.e.r.) te starten. Het milieueffectrapport (MER) wordt opgesteld ten behoeve van een tracébesluit. Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant treden hierbij op als initiatiefnemer en als (gemandateerd) bevoegd gezag.

Bij brief van 30 oktober 2001 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het MER. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 1 november 2001.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het advies is per brief d.d. 4 januari 2001 aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant aangeboden. De tekst is vrijwel integraal overgenomen. Daar waar in deze richtlijnen gesproken wordt over "de commissie", te lezen "Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant" en daar waar de tekst "advies" aangeeft, te lezen "geldt als richtlijn".

Het doel van deze richtlijnen is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Er is kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen. In deze richtlijnen wordt verwezen naar een reactie wanneer deze:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie acht de volgende aspecten het meest van belang voor het op te stellen MER:

Probleemstelling, doelen en oplossingen

Het is van belang dat in het MER aandacht wordt besteed aan een heldere en concrete beschrijving van de probleemstelling, doelen en oplossingen. Aangezien er sprake is van uiteenlopende knelpunten, doelen en oplossingen, adviseert de Commissie onderscheid te maken. Uiteraard dient per knelpunt de samenhang duidelijk te zijn met het bijbehorend doel en de mogelijke oplossing.

Alternatieven

Met betrekking tot de verschillende alternatieven, acht de Commissie het met name van belang dat het MER zorgvuldig aandacht besteed aan het nul-plusalternatief en aan het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA).

Natuur

Als consequentie van de beschermde status van de nabijgelegen Loonse en Drunense Duinen en het gebied De Brand moeten de beschermingsformules van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden behandeld. Daarnaast moeten de beschermingsformules conform het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) worden behandeld, als er naar verwachting door de voorgenomen activiteit beschermde natuurwaarden worden aangetast in gebieden zoals aangeduid in het SGR. Naast gebiedsgerichte beschermingsregels moet bekeken worden of en zo ja voor welke soorten ook de wet- en regelgeving voor soortbescherming van toepassing is.

Samenvatting

Het is belangrijk dat de informatie uit het MER voor bestuurders en belanghebbenden toegankelijk is. Een goede

samenvatting, die voldoende informatie bevat en zelfstandig leesbaar is, kan een zeer belangrijke bijdrage leveren aan de overdracht van informatie. Om deze reden weegt de Commissie, bij haar oordeel over het MER, de inhoud en presentatie van de informatie in de samenvatting mee.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling en doelen

In de probleemstelling moet worden beschreven voor welke knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden. Uit de probleemstelling moeten duidelijke en concrete doelen worden afgeleid. Aangezien de startnotitie uiteenlopende knelpunten en doelen (en oplossingen) noemt, adviseert de Commissie onderscheid te maken.

De startnotitie noemt als knelpunten de groei van het verkeer op de N261, de langzaam toenemende filevorming, piekproblemen in het verkeer door de Efteling en woonboulevard Zanddonk, verkeersoverlast in Loon op Zand, en versnippering van de natuur. Vervolgens is in de startnotitie de volgende doelstelling geformuleerd:

- een duurzame oplossing (duurzaam veilig) voor de regionale bereikbaarheid op de N261;
- afname van de verkeers- en milieuhinder vanwege doorgaand verkeer in Loon op Zand;
- ontsnippering, in de vorm van ecologische verbindingen.

In het MER dient/dienen:

- de probleemstelling alsmede de achterliggende oorzaken, specifiek en kwantitatiever dan in de startnotitie te worden uitgewerkt (o.a. verkeersprognoses);
- de relatie tussen de knelpunten en de doelen helder te zijn;
- de doelen concreter en duidelijker gemaakt te worden en zodanig geformuleerd te zijn dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven;
- het 'ontsniperingsdoel' zodanig te formuleren, dat het aanvullend is op het Plan Lobelia en Plan Woudspoor, die als autonome ontwikkelingen moeten worden beschouwd;
- naast het 'ontsniperingsdoel' overige doelen ten aanzien van milieubescherming en –verbetering te worden aangegeven (water, geluid, licht, landschap etc.).

3.2 Besluitvorming

Het MER dient duidelijkheid te verschaffen over en betrekking te hebben op die activiteit of activiteiten (en hun effecten) behorend bij het voornemen die m.e.r.-plichtig zijn. Daarnaast adviseert de Commissie de overige activiteiten behorend bij het voornemen in het MER te betrekken voor zover deze samenhangen met de m.e.r.-plichtige activiteit.

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Ook het Plan Lobelia is onderdeel van dit kader.

Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend. Daarbij dient te worden ingegaan op de nieuwe Europese normen voor luchtkwaliteit die sinds de zomer van 2001 van kracht zijn, en op de consequenties die deze zullen of kunnen hebben voor het voornemen.

Geef in het MER aan of een watertoets ten behoeve van de besluitvorming wordt uitgevoerd. Indien dit het geval is, dient in het MER de informatie uit de watertoets te worden opgenomen en verwerkt. Indien wordt afgezien van een watertoets, dient dit in het MER te worden gemotiveerd.

Het MER moet een overzicht geven op kaart van de in (de omgeving van) het studiegebied gelegen gebieden, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen. Als consequentie van de beschermde status van de nabijgelegen Loonse en Drunense Duinen en het gebied De Brand moeten de beschermingsformules van de Vogel- en Habitatrictlijn worden behandeld. Daarnaast moeten de beschermingsformules conform het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) worden behandeld, als er naar verwachting door de voorgenomen activiteit beschermde natuurwaarden worden aangetast in gebieden zoals aangeduid in het SGR. Naast gebiedsgerichte beschermingsregels moet nauwkeurig bekeken worden of en zo ja voor welke soorten ook de wet- en regelgeving voor soortbescherming van toepassing is. Bijlage 2 geeft een nadere beschrijving van de verschillende beschermingsformules.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de vaststelling van een tracébesluit. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die daarnaast en in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Ontwikkeling van alternatieven

Als onderdeel van de voorgenomen activiteit noemt de startnotitie verschillende mogelijke concrete oplossingen, waarvan de precieze vormgeving en de bijdrage aan de doelrealisatie nog moet worden vastgesteld. Uitvoering zal pas na 2010 plaatsvinden. Uit de startnotitie en het locatiebezoek is gebleken dat het MER onder meer zal onderzoeken:

- het ombouwen van gelijkvloerse kruisingen naar ongelijkvloerse kruisingen;
- aansluiting van de N261 op de A59 in de vorm van een volwaardig knooppunt;
- de realisatie van een collectief vervoervoorziening, eventueel met aanleg van een aparte busbaan en/of transferium;
- een nieuwe aansluiting op de N261 ten zuiden van Loon op Zand.

De komende jaren worden er vooruitlopend op of losstaand van de voorgenomen activiteit reeds verschillende projecten op en rond de N261 uitgevoerd die van invloed kunnen zijn op de vormgeving van de voorgenomen activiteit. In de startnotitie en tijdens het locatiebezoek werden bijvoorbeeld genoemd: extra opstelstroken, verbetering verkeersregelingen, het tweede viaduct bij de aansluiting N261/A59 en aanleg van het ecoduct. De Commissie adviseert derhalve in de vormgeving van de verschillende concrete oplossingen van de voorgenomen activiteit fasering aan te brengen (geen civiel technische eindontwerpen) om flexibel op veranderende omstandigheden te kunnen inspelen. Hiermee wordt voorkomen dat bepaalde alternatieven uiteindelijk niet meer uitvoerbaar zijn. Als fasering niet wordt aangebracht, dient dit te worden gemotiveerd in het MER.

In aansluiting op de startnotitie adviseert de Commissie een nulalternatief (4.3), een nul-plusalternatief (4.4), een voorkeursalternatief en een meest milieuvriendelijk alternatief (MMA, zie 4.2) uit te werken. De beschrijving van een MMA is verplicht. De Commissie adviseert waar mogelijk en zinvol de verschillende oplossingen behorend bij de voorgenomen activiteit apart (als bouwstenen) en in samenhang (als pakketten van maatregelen, oftewel als integrale alternatieven) te beschrijven. De keuze van de verschillende alternatieven, alsmede de selectie van het voorkeursalternatief, moet worden gemotiveerd. In het MER zijn vooral de milieuarargumenten hierbij van belang.

De beschrijving van de alternatieven strekt zover de alternatieven gevolgen hebben voor het milieu. Het verdient

het aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase en de gebruiksfase. Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. Dit is niet exclusief voor het meest milieuvriendelijke alternatief, dit in tegenstelling tot hetgeen wordt gesuggereerd in de startnotitie.

Tenslotte dient in de beschrijving van alternatieven te worden aangegeven welke aanpak per alternatief gevolgd gaat worden om de waterhuishouding in het studiegebied zo min mogelijk negatief te beïnvloeden en onzekerheden hierbij te minimaliseren, aangezien natuurwaarden (zoals kwelbiotopen) ervan afhankelijk zijn.

4.2 Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)

De Commissie adviseert bij het ontwikkelen van het MMA een 'actieve' aanpak te volgen. Hiermee wordt bedoeld, dat toepassing van de beste bestaande mogelijkheden voor milieubescherming en –verbetering bij de ontwikkeling van dit alternatief als uitgangspunt wordt genomen. De milieudoelen dienen gelijkwaardig te zijn aan de bereikbaarheidsdoelen. Het MMA dient uiteraard binnen de competentie van de initiatiefnemer te liggen. De Commissie adviseert om in dit ontwikkelproces vooral aandacht te besteden aan:

- het zo min mogelijk aantasten van kwetsbare gebieden, door onder meer:
het (zoveel mogelijk) vermijden van verstoringen van grondwaterstromen;
het minimaliseren van ruimtebeslag ten koste van natuur en landschap (bijv. door minimaliseren boogstralen op kruispunten, landschappelijke inpassing van geluidsvoorzieningen etc.);
het minimaliseren van aantasting door licht en geluid;
- versterking van de natuur en ontwikkeling van natuurwaarden (aanvullend op reeds bestaande inspanningen voor een goede verbinding);
- de mogelijkheden die het alternatief biedt voor de vraagbeperkende maatregelen (OV, LV);
- vermindering van overlast voor de woonomgeving in het studiegebied, waaronder overlast door sluisverkeer rond de N261 (niet uitsluitend in Loon op Zand).

4.3 Nulalternatief

Als het mogelijk is om de doelen van de initiatiefnemer te realiseren zonder dat de voorgenomen activiteit – of een vergelijkbare activiteit – wordt uitgevoerd, is er een reëel nulalternatief. Dit hoeft niet per se 'niets doen' te zijn. Het kan ook gaan om het halen van de doelen door het treffen van maatregelen die een ander karakter hebben dan het voornemen.

De Commissie adviseert een nulalternatief uit te werken. Het nulalternatief betreft naar haar mening de projecten waarover al besloten is of waarvan anderszins vaststaat dat ze zullen worden uitgevoerd tot 2020. De Commissie denkt hierbij aan het ecoduct, categorie A en B van de studie dynamisch verkeersmanagement (DVM-studie), wisselstroken, verkeersregelingen, het noord-westtangent van Tilburg, het tweede viaduct van de aansluiting N261/A59.

In het MER dient te worden uitgewerkt of en in hoeverre het nulalternatief een oplossing biedt voor de knelpunten. Het nulalternatief kan voor de milieueffecten van het voornemen dienen als referentiesituatie in 2020.

4.4 Nul-plusalternatief

Het nul-plusalternatief betreft het verder optimaliseren van de huidige situatie, waarbij de doelen van de initiatiefnemer zoveel mogelijk worden gerealiseerd. In het MER dient te worden uitgewerkt of en in hoeverre het nulalternatief een oplossing biedt voor de knelpunten.

Naast projecten waarover reeds besloten is, dienen nu ook ontwikkelingen te worden meegenomen die niet met zekerheid vaststaan maar wel te verwachten zijn. Het nul-plusalternatief dient zo breed mogelijk van opzet te zijn. De startnotitie noemt als onderdeel van het nulplus een geoptimaliseerd bussysteem over bestaande infrastructuur, dynamisch verkeersmanagement en/of optimalisering van de huidige ontsluiting van Loon op Zand. In aanvulling hierop noemt de Commissie:

- faseerbaarheid (specifiek categorie C en D uit de DVM-studie);
- maatregelen tegen het sluisverkeer;
- maatregelen die de doorstroming van het OV bevorderen.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTW. EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Beschrijving studiegebied

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat het tracé van de N261 en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden (waarbij geldt dat effecten moeten worden beschreven wanneer de congestie met meer dan 30% toeneemt of met 20 % afneemt). Per milieuaspect (water, natuur, geluid, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals natuur- en woongebieden.

5.2 Algemene richtlijnen

bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Wat betreft de autonome ontwikkelingen, kan worden volstaan met het beschrijven van het nulalternatief (zie 4.3), dat als referentie kan dienen voor het jaar 2020. De beschrijving van de bestaande toestand van het milieu is de referentie voor het jaar 2002.

Omdat een aantal ontwikkelingen in en rondom het gebied nog onzeker is, verdient het aanbeveling om scenario's te ontwikkelen waarin onder meer de volgende elementen worden opgenomen:

- realisatie en realiseringstermijn van de Noordwesttangente in Tilburg, gekoppeld aan het opwaarderen van het ringbanenstelsel;
- ombouw knooppunt A59/N261;
- verschillen in verkeersprognoses (bijv. minimum en maximumprognoses), dit op grond van onzekerheden in verkeersaanbod door uitbreiding bebouwing, bedrijventerreinen, bezoek Efteling, tangenten Tilburg.

milieugevolgen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen (inclusief de effecten op de natuur) dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld vermindering sluipverkeer en nieuw te ontwikkelen natuur);
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario' worden gebruikt;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd;
- de samenhang tussen vooral de volgende milieugevolgen moet worden beschreven: waterhuishouding en natuurwaarden.

Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven.

5.3 Te beschrijven aspecten

De belangrijkste aspecten, waar aandacht aan besteed moet worden bij de beschrijving van de bestaande toestand, de autonome ontwikkeling en de effecten worden hieronder genoemd.

5.3.1 Mobiliteit

Verkeersberekeningen vormen een belangrijke basis bij de effectbeschrijving voor geluid, veiligheid en luchtverontreiniging en voor de bereikbaarheidsdoelen. Daarom moet aandacht worden besteed aan:

- ontwikkeling van de intensiteit op de N261 en het onderliggende wegennet, zowel in absolute aantallen als de spreiding over het etmaal;
- de doorstroming van het verkeer;
- barrièrewerking voor enerzijds kruisend verkeer en anderzijds voor overstekend langzaam verkeer en openbaar vervoer;
- tegengaan of voorkomen van sluipverkeer;
- de doorstroming van openbaar vervoer;
- de afwikkeling van de piekstromen van en naar de Efteling en de woonboulevard;
- het effect van vraagbeperkende maatregelen.

5.3.2 Geluid en trillingen

In het MER moet op dit gebied aandacht worden geschonken aan:

- de geluidsbelasting op geluidsgevoelige bestemmingen (in klassen van 5 dB(A) vanaf 50 dB(A));
- de totale omvang van de te verwachten geluidhinder, uitgedrukt in de PHI¹ of een gelijkwaardige maat;
- de noodzaak, hoogte en effect van eventuele geluidsschermen of geluidswerende voorzieningen;
- de geluidsbelaste oppervlakte, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar buitengebied en natuurgebieden.

5.3.3 Lucht

Beschrijf de te verwachten emissies naar de lucht als gevolg van het verkeer en de gevolgen hiervan voor de luchtkwaliteit met name ten aanzien van geur, fijn stof, NOx, CO en CxHy. Toets hierbij aan de Europese normen die sinds de zomer van 2001 van kracht zijn.

5.3.4 Verkeersveiligheid

De belangrijkste aspecten, waarop dit gebied aandacht aan besteed moet worden bij de beschrijving van de bestaande toestand, de autonome ontwikkeling en de effecten zijn:

- het ongevallenbeeld;
- inschatting van het effect van de maatregelen in de vorm van afname van de ongevallenkans;
- inzicht in de vraag in hoeverre de varianten leiden tot een veilig en aantrekkelijk beeld voor de weggebruikers.

5.3.5 Waterhuishouding en natuur

De waterhuishouding in het studiegebied is sterk bepalend voor de aanwezige natuurwaarden. Om de milieugevolgen van het voornemen op abiotische en biotische patronen en -processen te kunnen bepalen moet de geohydrologische ligging en gesteldheid en de waterhuishoudkundige situatie worden beschreven. Vervolgens dient het effect van het voornemen op de waterhuishouding te worden beschreven.

Daarnaast gaat het hier om een beschrijving van de huidige natuur, van de autonome ontwikkeling ervan (incl. autonome projecten en maatregelen) en om een beschrijving van de gevolgen van het voornemen voor zowel de huidige als autonoom te verwachten natuur in het plan- en studiegebied. In het MER dienen alle soorten in beschouwing te worden genomen die aan de volgende criteria voldoen:

- doelsoorten / overige soorten met een natuurbeschermingsstatus en;
- die voorkomen in het studiegebied en / of in de aangrenzende natuurterreinen en;

¹ PHI: Planologische Hinder Index. Zie kenMERken 6/6; december '99.

- die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit, zowel in de zin van aantasting als in de zin van versterking door natuurontwikkeling.

Van de geselecteerde soorten moet worden aangegeven:

- aanwezigheid van de populatie in het studiegebied en in de onmiddellijk aangrenzende natuurterreinen (voorkomen, verspreiding, grootte en dichtheid);
- kwaliteit van het habitat;
- belang / bijdrage van de populatie voor de nationale populatie.

Voor het bepalen van de milieueffecten moet voor de soorten die worden beschreven in de bestaande situatie worden bepaald hoe de populatie verandert. Bij de beschrijving van de effecten dient rekening gehouden te worden met de invloeden van directe vernietiging, verdroging, verstoring en versnippering en verbinding habitats. Speciaal bij biologische effecten kan sprake zijn van veranderingen, die zich pas op lange termijn manifesteren.

5.3.6 Landschap en cultuurhistorie

In het MER moet het volgende worden beschreven:

- aantasting dan wel inpassing van waardevolle landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige elementen en patronen;
- veranderingen in de ruimtelijke structuur en grondgebruik;
- het visuele beeld dat de verschillende varianten oproept (lengte- en dwarsprofielen, hoogteligging, kruispuntoplossingen), eventueel op probleempunten met behulp van beeldsimulaties.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de twee referenties (situatie 2002 en 2020) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

- die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit, zowel in de zin van aantasting als in de zin van versterking door natuurontwikkeling.

Van de geselecteerde soorten moet worden aangegeven:

- aanwezigheid van de populatie in het studiegebied en in de onmiddellijk aangrenzende natuurterreinen (voorkomen, verspreiding, grootte en dichtheid);
- kwaliteit van het habitat;
- belang / bijdrage van de populatie voor de nationale populatie.

Voor het bepalen van de milieueffecten moet voor de soorten die worden beschreven in de bestaande situatie worden bepaald hoe de populatie verandert. Bij de beschrijving van de effecten dient rekening gehouden te worden met de invloeden van directe vernietiging, verdroging, verstoring en versnippering en verbinding habitats. Speciaal bij biologische effecten kan sprake zijn van veranderingen, die zich pas op lange termijn manifesteren.

5.3.6 Landschap en cultuurhistorie

In het MER moet het volgende worden beschreven:

- aantasting dan wel inpassing van waardevolle landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige elementen en patronen;
- veranderingen in de ruimtelijke structuur en grondgebruik;
- het visuele beeld dat de verschillende varianten oproept (lengte- en dwarsprofielen, hoogteligging, kruispuntoplossingen), eventueel op probleempunten met behulp van beeldsimulaties.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de twee referenties (situatie 2002 en 2020) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De provincie Noord-Brabant moet bij het tracébesluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de provincie Noord-Brabant in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een lijst van gebruikte afkortingen en relevante vaktermen (met een voor een breed publiek begrijpelijke uitleg) en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGE 1 Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

(gedelegeerd) Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

Besluit: Tracébesluit

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C1.5

Activiteit: ombouw van de N261 tot duurzaam veilige autoweg

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 1 november 2001

richtlijnenadvies uitgebracht: 8 januari 2002

Bijzonderheden:

In het MER zal een heldere en concrete beschrijving van de probleemstelling, doelen en oplossingen een belangrijke plaats innemen. Met betrekking tot de verschillende alternatieven, acht de Commissie het met name van belang dat het MER zorgvuldig aandacht besteed aan het nul-plusalternatief en aan het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA). Als consequentie van de beschermde status van de nabijgelegen Loonse en Drunense Duinen en het gebied De Brand moeten de beschermingsformules van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden behandeld. Daarnaast moeten de beschermingsformules conform het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) worden behandeld, als er naar verwachting door de voorgenomen activiteit beschermde natuurwaarden worden aangetast in gebieden zoals aangeduid in het SGR. Naast gebiedsgerichte beschermingsregels moet bekeken worden of en zo ja voor welke soorten ook de wet- en regelgeving voor soortbescherming van toepassing is.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. H. Dijkstra

ir. J.E.M. Lax

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

ir. E.Ph.J. de Ruiter

drs. M.C.Th. Scholten

Secretaris van de werkgroep: drs. M.C.E. Kits Nieuwenkamp.

BIJLAGE 2 Natuurbeleid: beschermingsregels

Structuurschema Groene Ruimte (SGR)

In het MER moet worden beschreven of de beschouwde alternatieven, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, wezenlijke waarden in gebieden zoals aangeduid in het SGR aantasten. Of de effecten van het voornemen zo groot zijn dat wezenlijke waarden worden aangetast, is op voorhand niet te zeggen, maar als er naar verwachting wezenlijke waarden worden aangetast, moet worden aangegeven:

- of er redelijke/reële alternatieven mogelijk zijn, dan wel alternatieve uitvoeringswijzen waarbij geen wezenlijke waarden worden aangetast;
- of er een zwaarwegend maatschappelijk belang is voor het realiseren van de activiteit in of nabij de gevoelige gebieden;
- welke fysieke compenserende maatregelen bij de alternatieven genomen kunnen worden, indien ook na het treffen van mitigerende maatregelen wezenlijke waarden worden aangetast (Zie bijvoorbeeld: Ministerie LNV, Directie Groene Ruimte en Recreatie: *Uitwerking compensatiebeginsel SGR*, oktober 1995).

Indien compensatie aan de orde is dient in het MER de volgende informatie te worden opgenomen:

- de omvang van het benodigde compensatiegebied inclusief zoekgebied (indicatief);
- de beoogde kwaliteit van het compensatiegebied;
- een indicatie van de haalbaarheid van de compensatie.

Vogel- en Habitatrichtlijn

De consequenties van de status van in de omgeving van het plangebied aangewezen gebieden in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn, zullen - waar van toepassing - in het MER systematisch aan de orde moeten komen. De beschermingsformule volgens de Habitatrichtlijn (artikel 6) verloopt - vergelijkbaar met die volgend uit het SGR- in stappen:

- Bestaat er zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast?
- Als die zekerheid niet bestaat, zijn er alternatieve oplossingen die deze zekerheid wel kunnen geven?
- Bestaan er dwingende redenen van groot openbaar belang om het alternatief mét aantasting of onzekerheid over aantasting te rechtvaardigen indien aantasting van de natuurlijke kenmerken plaats vindt en bij ontstentenis van alternatieve oplossingen?
- Welke mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen indien het project wordt uitgevoerd?

Natuurbeschermingswet

Naast gebiedsgerichte beschermingsregels is het waarschijnlijk dat ook de wet- en regelgeving voor soortbescherming van toepassing is zodat moet worden aangegeven:

- welke planten- en diersoorten in het studiegebied voorkomen die op grond van nationaal (Natuurbeschermingswet) of internationaal beleid (Vogel- en de Habitatrichtlijn van de EU en (indien relevant) ook op de conventies van Bern, Bonn en Ramsar² een beschermde status hebben²;
- of de activiteit niet zal leiden tot strijdigheden met artikel 23 en 24 van de Natuurbeschermingswet.

Het bevoegd gezag zal dienen te beoordelen of er een ontheffing op grond van artikel 25 Natuurbeschermingswet aangevraagd zal moeten worden. Indien dat het geval is dient het MER te beschrijven:

- of er andere bevredigende oplossingen bestaan;
- of afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- of er redenen zijn van - onder andere - groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard die een ontheffing mogelijk zouden kunnen maken (zie ook AMvB, *Besluit Ontheffingen en Vrijstellingen Natuurbeschermingswet*, artikel 2 a tot en met e.).

² Inspraakreactienummer 1 geeft inzicht in het voorkomen van beschermde soorten.

BIJLAGE 3 Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20011029	Vereniging Onderzoek Flora en Fauna	Wageningen	20011130
2.	20011129	Brabantse Milieufederatie	Tilburg	20011130
3.	20011123	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	Eindhoven	20020103
4.	20011113	Gasunie	Groningen	20020103

Bijlage 4 Inspraaknota

Inleiding

Onderstaand worden de opmerkingen uit de inspraakreacties weergegeven en beantwoord. Daarbij is steeds een verwijzing opgenomen naar het nummer van de brief van de inspreker. Deze nummers corresponderen met bijlage 3, de lijst van inspraakreacties en adviezen

Informatieverstrekking over voorkomen van natuurwaarden in het gebied met suggestie dit in m.e.r. mee te wegen. (briefnummer 1)

Informatie wordt meegenomen en gewogen in studie.

De aanpassing van de infrastructuur dient een versterking van natuur (onder andere maximale ontsnippering), landschap en hydrologie op te leveren. (briefnummer 2)

In de richtlijnen voor het Meest Milieuvriendelijke Alternatief is dit advies overgenomen.

Beoordelen van de gevolgen voor de aanwezige natuurwaarden, uitgaan van het voorkomen van aantasting (o.a. GHS-gebieden, soorten vallend onder Natuurbeschermingswet, Habitat- of Vogelrichtlijn) en waar onontkooombaar toepassen van compensatie. (briefnummers 2 en 3)

In staande wet- en regelgeving en provinciaal beleid is dit reeds vastgelegd. De richtlijnen benadrukken dit nog eens in paragraaf 3.2 Besluitvorming.

Ook aandacht te geven aan licht, geluid, landschap, water etc. (briefnummer 2)

Deze suggestie is integraal overgenomen in de richtlijnen.

Te onderzoeken welke effecten een collectief vervoersysteem heeft op de intensiteiten op de N261. (briefnummer 2)

Dit wordt onderzocht.

Ook onderzoeken van vervoersdiensten die grote stromen reizigers trekken en verwerken. (briefnummer 2)

Dit maakt onderdeel uit van de studie.

Leveren oplossingen uit deelopgaven het grootste probleemoplossend vermogen op? (briefnummer 2)

Hoofdstuk 10 van de richtlijnen schrijft voor dat de alternatieven onderling met elkaar worden vergeleken. Deze vergelijking zal integraal plaatsvinden.

Waar ligt de grens van het studiegebied? (briefnummer 2)

Paragraaf 5.1 van de richtlijnen geeft aan waar de begrenzingen (komen te) liggen.

In beeld brengen van stabiliteit van gekozen oplossing, o.a. door het aangeven van de bandbreedte van de wegingsfactoren. (briefnummer 3)

Hoofdstuk 10 van de richtlijnen schrijft voor dat de alternatieven onderling met elkaar worden vergeleken. Dit zal ook objectief gebeuren, echter niet met het toepassen van wegingsfactoren. De te maken keuzes liggen op politiek/bestuurlijk niveau.

Het MER moet bouwstenen bevatten die kunnen leiden tot een mogelijke ontheffing in het kader van de Natuurbeschermingswet. (briefnummer 3)

Het MER wordt op deze wijze ingericht.

In richtlijnen bepalingen opnemen dat de belangen van een Nutsbedrijf worden meegenomen. (briefnummer 4)

Bij het afwegen van diverse alternatieven speelt ook ondergrondse infrastructuur een rol. Dit is echter geen aspect om in de richtlijnen op te nemen.